

Financiële gezondheid in België

Samen werken aan meer financiële
weerbaarheid voor iedereen

Hoe gezond ben jij? Oké, je eet gezond en je sport. Maar ben je ook **financieel gezond**?

Wat ons opvalt: we weten allemaal hoe we onze fysieke gezondheid moeten verbeteren. Maar er is bitter weinig bekend over hoe financieel gezond wij **Belgen** eigenlijk zijn. En vooral: hoe krikken we zélf onze financiële gezondheid op?

Onze missie? Daar verandering in brengen. En de eerste stap naar een financieel gezonder België is: **inzicht**! Daarom brachten we de financiële gezondheid van de Belgische gezinnen in 2022 in kaart – samen met onze partners UGent en Argenta.

Maar wat ben je met alleen een onderzoek? Daarom gaan we nog een stap verder: jou inspireren om te werken aan je financiële veerkracht. Nu en later. Want, net zoals bij je fysieke gezondheid, zijn het kleine gedragsveranderingen die de motor in gang zetten. En zo bijdragen aan een financieel gezonder en gelukkiger leven.

Tot slot hopen we dat dit onderzoek het begin zal zijn van mooie **initiatieven met diverse partners**. Financiële instellingen en non-profitorganisaties, overheden en regulatoren: laten we ons samen inzetten voor de financiële gezondheid van álle Belgen.

Veel leesplezier!

Kasper Peters
Partner & FSI Leader
Monitor Deloitte
Brussels

Fran Ravelingien
Director
Risk Advisory
Brussels

Joeri Gussé
Director
Monitor Deloitte
Brussels

De vijf belangrijkste highlights uit ons onderzoek

Financiële gezondheid is een breed en dynamisch begrip

Veel onderzoeken focussen slechts op één deelaspect van financiële gezondheid en gaan zo voorbij aan de complexiteit van het concept. Want financiële gezondheid komt in essentie neer op een goede balans tussen zes onderliggende gezondheidsdomeinen: inkomen, uitgaven, schulden, sparen, plannen en vaardigheden. Daarom pleiten we ervoor om financiële gezondheid in samenhang te benaderen, vanuit een breed en holistisch perspectief.

Twee op de drie Belgische gezinnen is niet financieel weerbaar

Eén ding is duidelijk: België heeft nog een lange weg te gaan naar een optimale financiële gezondheid. In cijfers? 64% van de Belgische gezinnen is niet financieel weerbaar. Dit is de optelsom van financieel ongezonde (28%) en financieel kwetsbare (36%) gezinnen. Vooral in de onderliggende financiële gezondheidsdomeinen 'uitgaven' en 'sparen' gaan er veel alarmbellen af.

We moeten meer aandacht hebben voor bepaalde doelgroepen

Opvallend: vooral vrouwen, alleenstaanden en Belgen tussen 35 en 55 jaar zijn vaker financieel ongezond. Verder zien we ook regionale verschillen. Daarnaast hebben ingrijpende gebeurtenissen zoals een jobverlies of financiële problemen tijdens de jeugd een negatieve invloed op de financiële gezondheid van Belgen. Uit ons onderzoek blijkt dat de financiële situatie van deze Belgen sterk onder druk staat. Daarom moeten we dringend specifieke aandacht hebben voor deze doelgroepen.

Alle Belgen hebben werk aan de financiële winkel

Ook bij financieel weerbare gezinnen (12% is financieel gezond, 24% is financieel toereikend) zien we opmerkelijke resultaten. Uit ons onderzoek blijkt dat wij, Belgen, over het algemeen slechte planners zijn. Bovendien moeten we met z'n allen onze financiële vaardigheden verder aanscherpen. Financiële gezondheid is dus een werkpunt voor alle Belgen.

We roepen jou op om samen werk te maken van een financieel gezond België!

Willen we de financiële gezondheid van de Belgische gezinnen écht verbeteren? Dan moeten we samenwerken met het brede ecosysteem. Daarom roepen we op om onverwachte coalities te smeden. Financiële instellingen, non-profitorganisaties, overheden, onderzoeksinstituten, onderwijsinstellingen, regulatoren en werkgevers: laten we onze krachten bundelen en samen de juiste financiële handvaten creëren voor de hele Belgische bevolking.

Inhoudstabel

1. Waarom financiële gezondheid belangrijk is voor iedereen

1.1. Over dit onderzoek en onze partners.....	5
1.2. Wat is dat juist, financiële gezondheid?	5
1.3. Onze ambitie.....	7

2. Hoe financieel gezond is België?

2.1. Onze scoringsmethodologie.....	8
2.2. België opgedeeld in financiële gezondheidsniveaus	8
2.3. Een blik op de aandrijvers van onze financiële gezondheidsscores.....	10
2.4. Financieel kwetsbare bevolkingsgroepen onder de loep.....	15

3. Samen streven naar meer financiële weerbaarheid

3.1. Onze aanbevelingen voor het ecosysteem	21
3.2. Startpunten voor het ecosysteem.....	22

4. Waarom Argenta als partner voor dit onderzoek?

25

Colofon.....	26
--------------	----

Literatuurlijst.....	27
----------------------	----

1. Waarom financiële gezondheid belangrijk is voor iedereen

Als we over financiële gezondheid praten, hebben we het vaak over mensen met financiële problemen. Daardoor lijkt het alsof er maar twee mogelijke situaties zijn. Heb je geldproblemen? Dan ben je financieel ongezond. Geen problemen? Dan ben je financieel gezond. Maar de werkelijkheid is niet zo zwart-wit. Want wat als je geen schulden hebt, maar je spaart ook niet en je hebt slechts een beperkte financiële kennis?

Daarom vinden we het belangrijk om financiële gezondheid te bekijken in een **bredere, positieve context**. Daarbij focussen we op zes dimensies: **inkomen, uitgaven, schulden, sparen, plannen en vaardigheden**. Dé uitdaging? Binnen dit brede spectrum van financiële gezondheid in balans blijven. Dit onderzoek onderscheidt zich door te kijken naar heel het spectrum. Niet alleen naar schulden of inkomen.

1.1. Over dit onderzoek en onze partners

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Deloitte. Voor de opstelling van het rapport deden we een beroep op Prof. Kris Boudt (Finance and Econometrics) en Drs. Mathias Celis (behavioral economics), beiden verbonden aan de **Universiteit Gent** en **Argenta**. Vanuit hun specifieke expertise en ervaring met financiële gezondheid hielpen ze de resultaten van dit onderzoek te interpreteren en duiden.

Voor dit onderzoek baseerden we ons op een wetenschappelijk onderbouwde methodologie die door Deloitte reeds toegepast werd in Nederland. Die vertaalden en verfijnden we samen met de Universiteit Gent naar de **Belgische context**.

1.2. Wat is dat juist, financiële gezondheid?

In dit onderzoek definiëren we financiële gezondheid¹ als de mate waarin een persoon of gezin in staat is en het gevoel van controle heeft om:

- op een comfortabele manier aan alle huidige en lopende financiële verplichtingen en behoeften te voldoen; en
- de financiële zekerheid op te bouwen om zijn levensdoelen na te streven en op een comfortabele manier aan alle toekomstige verplichtingen en behoeften te voldoen.

In eerste instantie meet dit onderzoek de financiële situatie van Belgische gezinnen. Als iemand zijn financiën met leden van zijn gezin deelt, wordt de financiële gezondheid namelijk niet alleen bepaald door de situatie van de persoon zelf, maar ook door die van het hele gezin. Maar er zijn ook elementen die alleen aan het individu raken, zoals persoonlijke financiële kennis. In dat geval gebruiken we in dit rapport de term 'Belgen' en niet 'gezinnen'.

1.2.1 De kernelementen van financiële gezondheid

Het verbeteren van financiële gezondheid is een **continu proces**. Het gaat namelijk niet alleen over de mate waarin je je dagelijkse uitgaven beheerst en of je voldoende en regelmatig inkomsten genereert. Ook het opbouwen van vermogen en dat laten groeien om je financiële weerbaarheid te verhogen én het nastreven van korte- en langetermijndoelen maken deel uit van een goede financiële gezondheid.

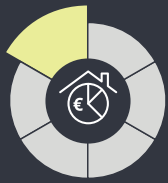
Daarom onderscheiden we zes domeinen die samen onze financiële gezondheid beïnvloeden: **inkomen, uitgaven, sparen, schulden, plannen en vaardigheden**. Het laatste domein heeft te maken met de houding van mensen ten opzichte van hun financiën en met hun financiële kennis.

Figuur 1.1 toont per domein de indicatoren die samenhangen met financiële gezondheid. Financieel gezond zijn betekent dat al deze domeinen in evenwicht zijn op een hoog niveau.

In die zin onderscheidt deze studie zich van andere vragenlijsten en statistieken. In plaats van te focussen op één domein (bijv. x% van de gezinnen spaart weinig tot niet of gebruikt spaargeld) definiëren we een **holistische financiële gezondheidsscore**. Zo'n score geeft een indicatie van de algemene financiële gezondheid, maar laat ook toe om gericht inzicht te geven in individuele situaties en mogelijke verdere stappen. Het kan ook een communicatie-instrument worden, dat het bewustzijn over financiële gezondheid aanscherpt en mensen aanzet om hun gedrag te veranderen.

1. Deze definitie van financiële gezondheid is in lijn met de definitie van het "Think Forward Initiative". Maar dan met een paar minimale aanpassingen om toepasbaar te zijn op de Belgische context. Meer weten? Je leest er alles over in de methodologie bijlage.

Figuur 1.1 Indicatoren voor financiële gezondheid per domein

Inkomen

- **Er is voldoende inkomen:** gezinnen beschikken over voldoende inkomen om aan dagelijkse en toekomstige verplichtingen te voldoen.
- **Het inkomen is voorspelbaar:** gezinnen zijn in staat om over (langere) tijd de grootte en de zekerheid van het inkomen te voorspellen.
- **Controle over het inkomen:** leden van het gezin hebben een gevoel van controle over het genereren van toekomstig inkomen.

Uitgaven

- **Evenwicht tussen inkomsten en uitgaven:** gezinnen zijn in staat om rond te komen met het inkomen en/of vermogen.
- **Rekeningen tijdig en volledig betalen:** gezinnen zijn in staat om tijdig alle rekeningen te betalen, er zijn geen betalingsachterstanden.
- **Controle over uitgaven:** leden van het gezin hebben een gevoel van controle over alle soorten uitgaven die ze doen.

Schulden

- **Duurzame schuldenlast en tijdig schulden afbetalen:** gezinnen hebben een schuldenlast die beheersbaar is en lossen hun schulden op tijd af.
- **Kennis van en controle over de schuldverplichtingen:** leden van het gezin hebben inzicht in de aard en omvang van de schulden en hebben er een gevoel van controle over.

Sparen

- **Op regelmatige basis sparen en voldoende liquide middelen voor de korte(re) termijn:** gezinnen sparen op regelmatige basis en hebben voldoende direct beschikbare gelden.
- **Spaargelden en investeringen voor de lange(re) termijn:** gezinnen sparen en/of investeren om lange(re)termijndoelen te realiseren.
- **Controle over vermogen:** leden van het gezin hebben een gevoel van controle over het opbouwen en beheersen van vermogen.

Plannen

- **Kortetermijnbudget en langetermijnplannen:** gezinnen bepalen en monitoren een kortetermijnbudget en stellen langetermijnplannen op om levensdoelen te behalen.
- **Adequate verzekeringen:** gezinnen sluiten verzekeringen af die toereikend zijn om belangrijke risico's af te dekken.
- **Controle over planning:** leden van het gezin hebben een gevoel van controle over het bereiken van hun levensdoelen door middel van een adequate planning.

Vaardigheden

- **Controle over de financiële situatie:** leden van het gezin hebben een gevoel van controle over hun financiële situatie en hebben het gevoel dat ze die kunnen beïnvloeden.
- **Vaardigheden om met financiële problemen om te gaan:** leden van het gezin hebben de nodige vaardigheden om met financiële moeilijkheden om te gaan. Zij kunnen financiële problemen oplossen als ze er de nodige moeite voor doen.
- **Kennis van en inzicht in financiële zaken:** leden van het gezin hebben het vermogen om financiële producten te begrijpen en weloverwogen financiële beslissingen te maken.

1.3. Onze ambitie

De eerste stap naar een financieel gezonder België? Inzicht! En dat willen we met dit onderzoek bieden: kennis over de financiële gezondheid van België in 2022. Hoe financieel gezond zijn we? Welke eventuele verschillen zijn er tussen (demografische) groepen? En welke mogelijke aanknopingspunten zien we voor verdere acties?

Want net zoals onze fysieke gezondheid is onze financiële gezondheid voortdurend in beweging. En ook hier dragen kleine gedragsveranderingen bij aan een gezonder financieel leven. Daarom willen we alle Belgische gezinnen stimuleren om zich bezig te houden met hun financiële gezondheid en te werken aan hun financiële veerkracht. Ons doel: voorkomen dat mensen onnodig kwetsbaar zijn wanneer het financieel tegenzit, zoals bij verlies van inkomen of een echtscheiding.

Maar we willen ook verder gaan dan Belgen bewust maken van hun financiële gezondheid. Onze missie? Gedrag veranderen. Belgen inspireren en activeren om hun financiën in kaart én in balans te brengen. Nu en later.

Een belangrijke kanttekening bij dit rapport: de financiële gezondheid van Belgische gezinnen is niet alleen afhankelijk van hun gedrag, maar ook van economische, maatschappelijke en politieke factoren. Dit onderzoek focust op dat deel van financiële gezondheid dat te maken heeft met het gedrag, de financiële kennis en achterliggende (persoonlijke) kenmerken van de Belg zelf.

Tot slot willen we met dit rapport niet alleen nieuwe inzichten bieden en daarmee mensen activeren, maar ook bruggen bouwen naar organisaties. Wat is de impact van organisaties op de financiële gezondheid van hun klanten? En hoe kunnen we samen met een financieel ecosysteem werken aan een betere financiële gezondheid van alle Belgen?

Dit ecosysteem bestaat uit een brede waaier aan partijen binnen en buiten de financiële sector: banken, pensioenfondsen, verzekeraars, financiële belangenorganisaties, financiële toezichthouders, (online) retailers, werkgevers, overheden, veldorganisaties, universiteiten/onderzoekers en het onderwijsveld. Aan jullie richten wij onze aanbevelingen over de stappen die we samen kunnen zetten om Belgische gezinnen financieel gezonder te maken.

2. Hoe financieel gezond is België?

Hoe financieel gezond zijn wij, Belgen? Welke bevolkingsgroepen zijn het kwetsbaarst? En wat zien we als we inzoomen op de **belangrijkste aandrijvers**, de zes domeinen, die samen onze financiële gezondheid bepalen (inkomen, uitgaven, sparen, schulden, plannen en vaardigheden)? Je ontdekt het in dit hoofdstuk.

2.1. Onze scoringsmethodologie

Om de financiële gezondheid van de Belgische gezinnen te bepalen, ondervroegen we **4.000 respondenten** met behulp van een vragenlijst. We pasten onze scoringsmethodiek² toe op de verkregen data om financiële gezondheid meetbaar te maken. Deze methodiek berekent een financiële gezondheidsscore van 0 tot 100 voor elke respondent. Op die manier brengen we in kaart hoe goed elke respondent scoort op zes financiële domeinen: inkomen, uitgaven, sparen, schulden, plannen en vaardigheden.

Maar financiële gezondheid is niet zwart-wit. Het gaat over een gezonde balans tussen deze zes domeinen. Daarom werken we met een **financiële gezondheidsschaal (0-100)** waarbij we vier 'gezondheidsniveaus' definiëren: financieel ongezond, financieel kwetsbaar, financieel toereikend en financieel gezond. De bandbreedte van elk niveau bepaalden we op basis van theoretische en expertinzichten. Benieuwd naar de specifieke kenmerken per gezondheidsniveau? Je vindt ze in figuur 2.1.

Met dit scoringsmodel meten we dus de algemene **financiële gezondheidsscore**. Maar we gebruiken datzelfde model ook om **nóg** een stapje verder te gaan en de **score per gezondheidsdomein** te bepalen. Deze subscores (groen, oranje of rood)³ geven bruikbare inzichten om de financiële gezondheid op te krikken.

2.2. België opgedeeld in financiële gezondheidsniveaus

Wat gebeurt er als we België opdelen in vier financiële gezondheidsniveaus (gezond, toereikend, kwetsbaar en ongezond)? Uit ons onderzoek blijkt dat Belgische gezinnen zich in alle vier de gezondheidsniveaus bevinden.

Wat opvalt: 12% van de Belgische gezinnen is financieel gezond en 24% is financieel toereikend. Dat betekent dat ruim **een derde (36%)** van de Belgische gezinnen **financieel weerbaar** is. Maar dat wil ook zeggen dat 64% dat niet is. Zo is 36% van de Belgische gezinnen financieel kwetsbaar en 28% financieel ongezond (zie figuur 2.2).

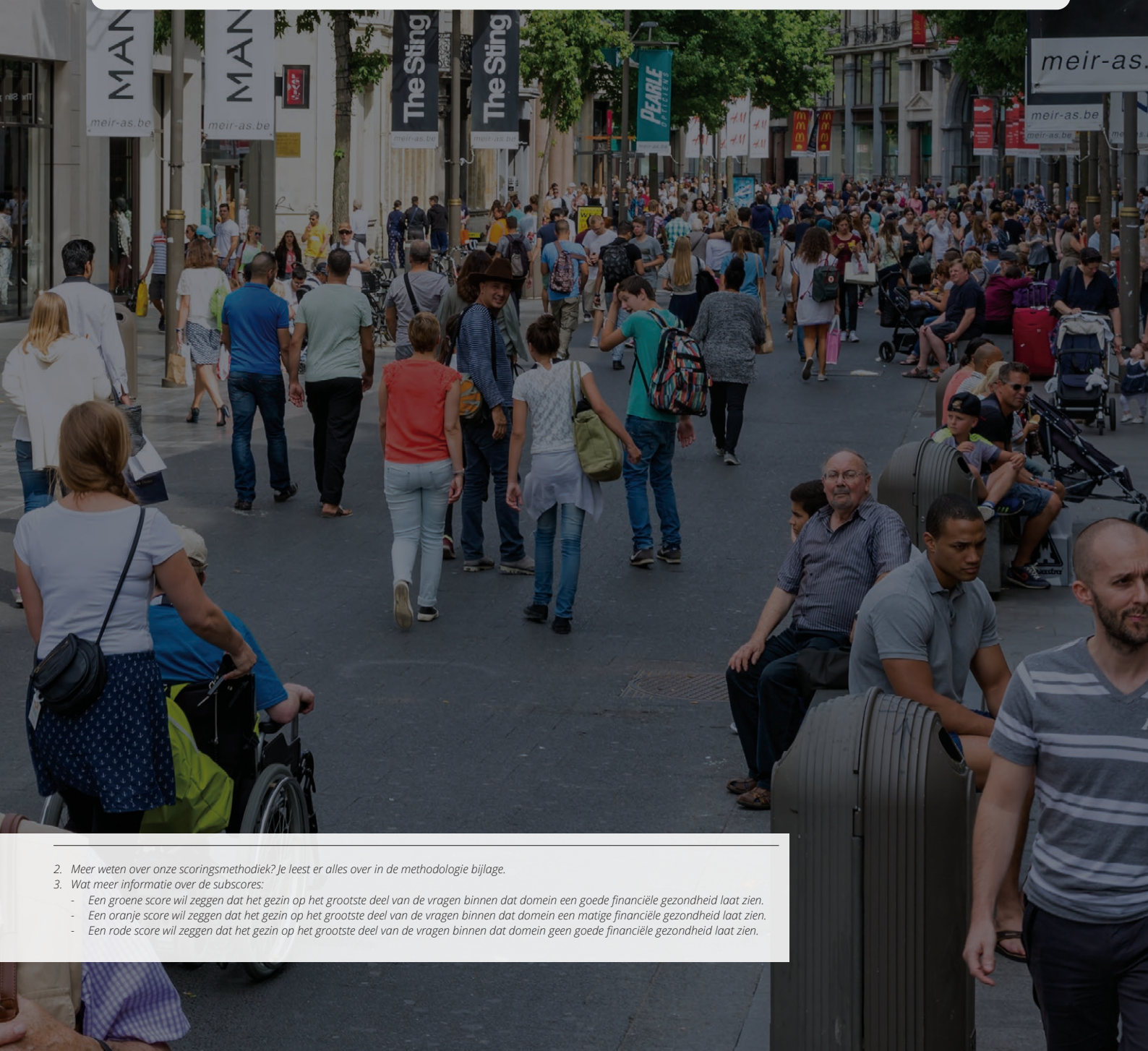
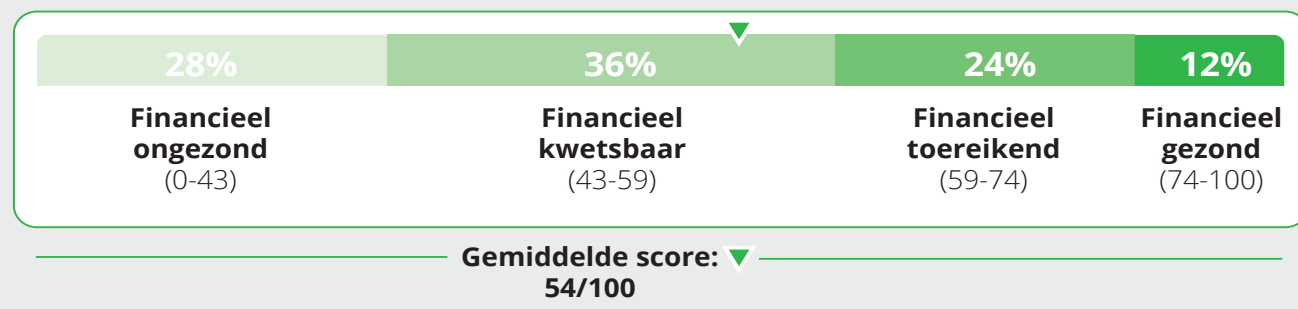
En gemiddeld? Dan meten we een score van 54 op 100. Dat betekent dat een **gemiddeld Belgisch gezin zich in een financieel kwetsbare situatie bevindt**.

Maar ook voor financieel gezonde gezinnen is er ruimte voor verbetering. Want het is niet omdat je een goede algemene financiële gezondheidsscore behaalt, dat je ook goed scoort op alle onderliggende domeinen (zie verder in dit rapport in 2.3). Bovendien is financiële gezondheid een dynamisch begrip: het verbeteren ervan is een **continu proces en gezinnen kunnen van niveau veranderen, positief of negatief**.

Figuur 2.1 Het financiële gedrag van de gezinnen per financieel gezondheidsniveau

Figuur 2.2: België opgedeeld in financiële gezondheidsniveaus, in %

2. Meer weten over onze scoringsmethodiek? Je leest er alles over in de methodologie bijlage.

3. Wat meer informatie over de subscores:

- Een groene score wil zeggen dat het gezin op het grootste deel van de vragen binnen dat domein een goede financiële gezondheid laat zien.
- Een oranje score wil zeggen dat het gezin op het grootste deel van de vragen binnen dat domein een matige financiële gezondheid laat zien.
- Een rode score wil zeggen dat het gezin op het grootste deel van de vragen binnen dat domein geen goede financiële gezondheid laat zien.

2.3. Een blik op de aandrijvers van onze financiële gezondheidsscores

In dit onderdeel zoomen we dieper in op de **belangrijkste aandrijvers van de algemene financiële gezondheidsscores**: inkomen, uitgaven, sparen, schulden, plannen en vaardigheden.

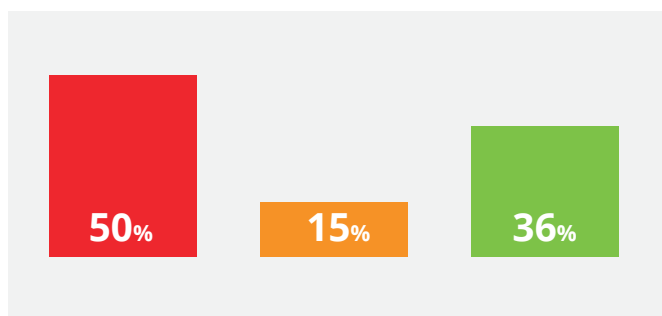
Uitgaven

Uit ons onderzoek blijkt dat maar liefst twee derde van de Belgische gezinnen (65%) rood of oranje scoort en dus problemen ondervindt bij de gezinsuitgaven (zie figuur 2.3). Dat valt opnieuw op wanneer we inzoomen op de mate waarin gezinnen hun rekeningen kunnen betalen. **Meer dan 6 op de 10 Belgische gezinnen (63%) heeft moeite om alle rekeningen te betalen** (zie figuur 2.4)⁴. De meerderheid van die groep (89%) slaagt er uiteindelijk wel in om ze te betalen zonder daarbij een achterstand op te lopen.

Een belangrijke kanttekening: **2022 was geen 'normaal jaar'**. Denk maar aan de energiecrisis, de oorlog in Oekraïne, de klimaatverandering en de nasleep van de coronapandemie. Daarom kunnen we de uitkomsten van ons onderzoek niet interpreteren zonder rekening te houden met die ingrijpende gebeurtenissen.

Want door de oorlog in Oekraïne stegen de prijzen van dagelijkse basisbehoeften zoals energie, benzine en boodschappen aanzienlijk in 2022. Daardoor ging de inflatie met 10,63% omhoog in november 2022, toen respondenten onze vragenlijst invulden. Gevolg? Een daling van de koopkracht. Bovendien waren de lonen in november 2022 nog niet geïndexeerd voor alle Belgische gezinnen. Daarom gaan we ervan uit dat de prijsstijgingen de subscores voor het domein 'uitgaven' negatief beïnvloedden.

Figuur 2.3: Subscores van de Belgische gezinnen voor het domein 'uitgaven', in %

Figuur 2.4: Het gemak waarmee Belgische gezinnen hun rekeningen kunnen betalen, in %

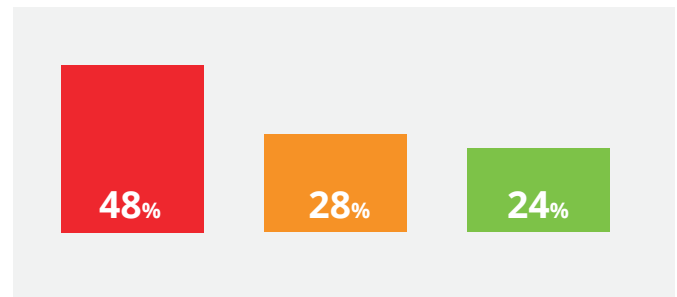
Sparen

Een logisch gevolg van de stijgende energie- en voedselprijzen: een stijgend aantal Belgische gezinnen spaart minder of zelfs helemaal niet meer. Sterker nog, zij moeten vaker aan hun spaargeld komen om alle gezinskosten te betalen. Deze trend vertaalt zich ook in de subscores voor het domein 'sparen' (zie figuur 2.5). Met maar liefst 48% heeft de helft van de Belgische gezinnen een rode score.

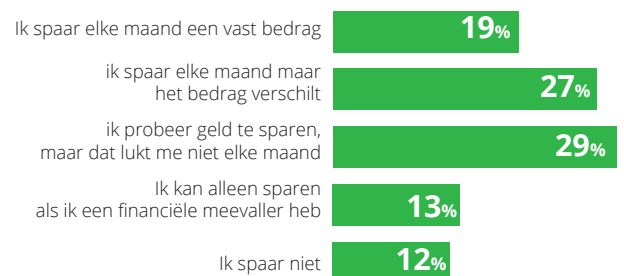
Dat zien we ook als we inzoomen op het effectieve spaargedrag van de Belgische gezinnen. **Meer dan de helft van de Belgische gezinnen (54%) spaart niet structureel maandelijks** (zie figuur 2.6). Van deze groep probeert de helft maandelijks te sparen, maar het lukt niet altijd. Een kwart kan alleen sparen bij een financiële meevaller en de resterende groep spaart helemaal niet⁵.

Concreet wil dat zeggen dat de helft van de Belgen een beperkt spaargedrag heeft en dus financieel kwetsbaarder is. Spaargeld vormt namelijk een goede buffer bij economische schokken en draagt bij aan een comfortabele toekomst en een zorgeloos pensioen.

Figuur 2.5: Subscores van de Belgische gezinnen voor het domein 'sparen', in %

Figuur 2.6: Het spaargedrag van de Belgische gezinnen, in %

4. In het 'Mental Assessment Group Rapport' van 2022 gaf 43,3% van de Belgen aan dat ze op het einde van de maand moeilijk of niet rondkomen.
5. Uit het European Consumer Payment Report van Intrum uit 2022 blijkt dat ruim de helft van de Belgen (53%) maandelijks meer zou willen sparen. In plaats van te sparen moeten ze hun spaargeld nu gebruiken door de stijgende energie- en supermarktprijzen.

Zowel bij 'uitgaven' als 'sparen' is de veronderstelling dat de energiecrisis de scores op die domeinen – en dus ook de algemene financiële gezondheidsscore – negatief beïnvloedt. Tegelijk paste de meerderheid van de Belgische gezinnen (86%) haar gedrag aan aan de stijgende kosten. Bijvoorbeeld door minder te kopen of minder energie te verbruiken.

Maar ons onderzoek toont ook een **dieperliggend structureel probleem** in twee domeinen die niets met de crisis te maken hebben: '**plannen**' en '**financiële vaardigheden**'.

Plannen

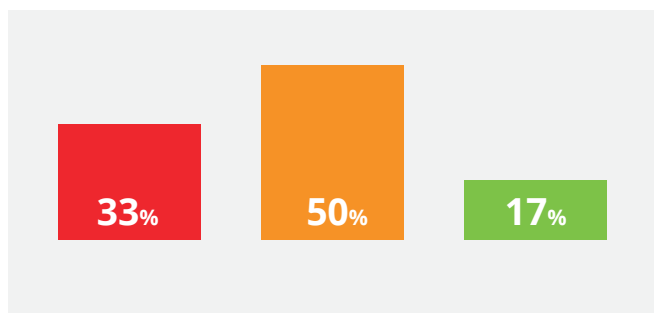
Stel je een financieel plan op? Dan heb je meer grip op jouw financiële situatie. Want door je **korte- en langetermijndoelstellingen** en hun haalbaarheid in beeld te brengen, kom je gemakkelijker in actie om je doelen te behalen. Toch zien we dat slechts een zesde van de Belgische gezinnen (17%) geen problemen ondervindt bij het domein 'plannen' (zie figuur 2.7). De meeste Belgische gezinnen hebben dus veel ruimte voor verbetering.

Laten we even inzoomen op het plangedrag van de Belgische gezinnen. Opvallend: bijna **1 op de 2 Belgische gezinnen (46%) maakt geen langetermijnplannen voor meer dan een maand**. Een derde (38%) maakt zelfs helemaal geen financiële plannen voor de toekomst van hun gezin (zie figuur 2.8). Bovendien geeft een derde van de Belgen (34%) liever geld uit dan het te bewaren voor onverwachte uitgaven.

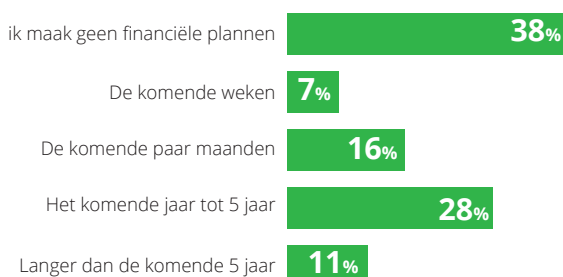
Evenmin verrassend: er is veel ruimte voor verbetering op het vlak van **pensioenplannen**. Bijna een kwart van de Belgen (24%) maakt geen plan. En van de Belgen die hun pensioen wél financieel plannen, heeft een derde (34%) daar geen vertrouwen in.

Een ander onderdeel van een goede financiële planning? Zorgen voor **voldoende dekking bij grote impactvolle schades** door bijvoorbeeld brand, inbraak of overstroming. 40% van de Belgen is (zeer) zeker dat hun verzekeringen eventuele grote schades voldoende dekken. Eenzelfde aantal (40%) is daar enigszins zeker van en 17% is (zeer) onzeker. De rest (4%) weet dat ze onvoldoende dekking heeft.

Figuur 2.7: Subscores van de Belgische gezinnen voor het domein 'plannen', in %

Figuur 2.8: De periodes waarvoor Belgische gezinnen financiële plannen maken, in %

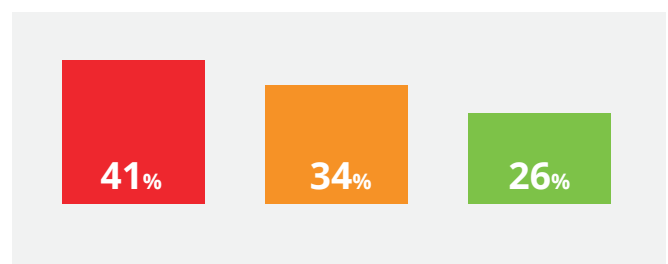

Vaardigheden

Belgen kunnen dus nog veel vooruitgang boeken op het vlak van financiële planning. Maar ook op het vlak van financiële vaardigheden. Daarmee bedoelen we onze **kennis om weloverwogen beslissingen te nemen** enerzijds en het **gevoel van controle over onze financiën** anderzijds (het emotionele aspect dus).

Wat blijkt? Slechts een kwart van alle Belgen (26%) ervaart geen problemen binnen dit domein (zie figuur 2.9). Dat betekent dat 3 op de 4 Belgische gezinnen hun financiële vaardigheden moeten aanscherpen.

Figuur 2.9: Subscores van de Belgische gezinnen voor het domein 'vaardigheden', in %

Financiële kennis

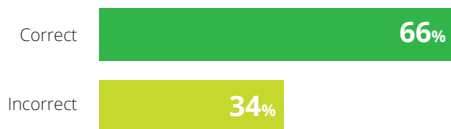
Laten we even dieper ingaan op onze financiële geletterdheid. Want ons vermogen om risico's in te schatten en weloverwogen beslissingen te nemen, beïnvloedt ook ons financieel gedrag in de domeinen 'inkomen', 'uitgaven', 'schulden', 'sparen' en 'plannen'. Met andere woorden: **kennis is cruciaal** om financieel gezond te zijn.

En wat zeggen de cijfers? Belgen geven zichzelf een score van 6,6/10⁶ voor hun financiële kennis en inzicht in financiële zaken. Dit lijkt op het eerste zicht een acceptabele score, maar klopt dat ook? Onze resultaten laten zien dat Belgen niet alle financiële zaken even goed begrijpen en zichzelf dus overschatten (zie figuur 2.10). Concreet: **minder dan 1 op de 3 Belgen (30%) antwoordt juist op de drie financiële kennisvragen en beschikt dus niet over de nodige elementaire financiële kennis**. Sterker nog: de helft van de Belgen weet niet hoe ze meer inzicht kunnen krijgen in hun toekomstige financiële situatie.

Figuur 2.10: Antwoorden van de Belgen op de financiële kennisvragen, in %

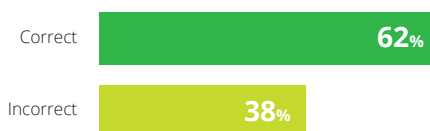
Inflatie en spaargeld:

Stel dat er 100 euro op je spaarrekening staat tegen een rente van 1% per jaar terwijl de inflatie 2% per jaar bedraagt. Hoeveel zou je dan na een jaar kunnen kopen met het geld op je spaarrekening?

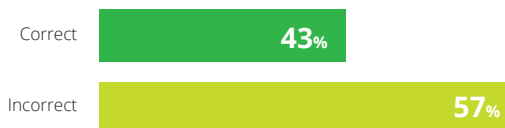
Rente op spaargeld:

Stel dat er 100 euro op je spaarrekening staat aan een rente van 2% per jaar. Hoeveel staat er dan binnen vijf jaar op je rekening als je tussendoor geen geld opneemt?

Aandelen en risicospreiding:

Is de volgende uitspraak waar of niet waar? Het kopen van aandelen van één bedrijf levert doorgaans een veiliger rendement op dan een aandelenfonds.

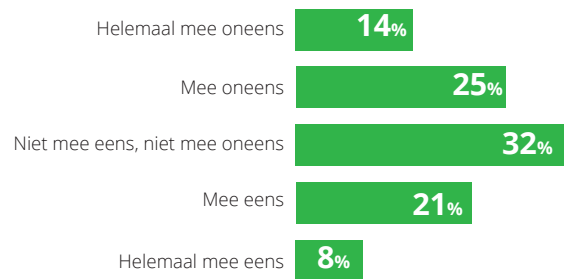

Emoties rond financiële gezondheid

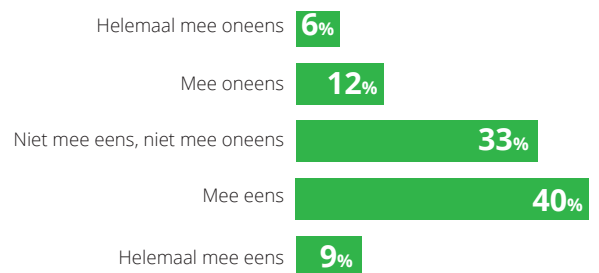
Wanneer het over financiën gaat, hebben we het vaak over droge cijfers en harde feiten. Maar onze emoties zijn niet onbelangrijk. Want wat blijkt: door de beperkte financiële kennis in combinatie met weinig of geen (langetermijn)plannen ervaren de meeste Belgen gevoelens van machteloosheid. In cijfers? **Slechts 4 op de 10 Belgen (39%) voelen zich niet machteloos wanneer ze denken aan hun financiële situatie** (zie figuur 2.11). De overige 61% voelt zich niet in controle over zijn/haar financiële situatie.

Ook opvallend: slechts de helft van de Belgen (49%) houdt het hoofd koel bij financiële moeilijkheden. De andere helft kan niet kalm blijven doordat ze geen vertrouwen hebben in hun eigen vaardigheden om grip te krijgen op hun financiën (zie figuur 2.12).

Figuur 2.11: Het gevoel van machteloosheid over de financiële situatie, in %

Figuur 2.12: Het gevoel van vertrouwen in de eigen vaardigheden bij financiële moeilijkheden, in %

6. In een publicatie van Febelfin uit september 2022 geven Belgen zichzelf een gelijkaardige score van 6,8/10. Febelfin vindt dat Belgen zichzelf vaak overschatten als het gaat over beleggen, lenen en pensioensparen.

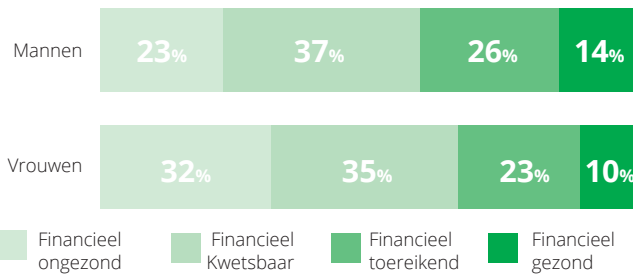
2.4. Financieel kwetsbare bevolkingsgroepen onder de loep

2.4.1. Vrouwen

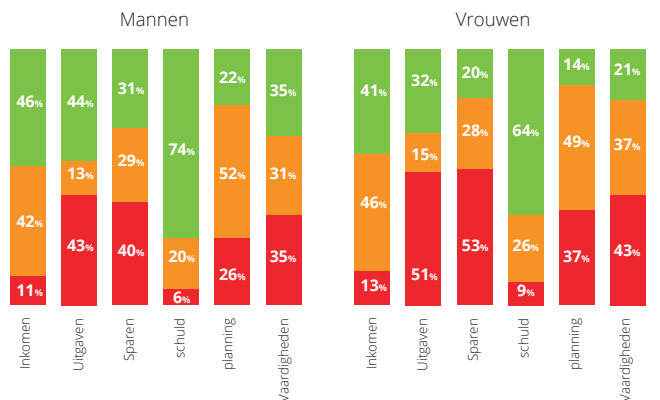
De cijfers liegen er niet om: tot op vandaag stellen we vast dat vrouwen vaker financieel ongezond zijn dan mannen. Concreet: de gemiddelde financiële gezondheidsscore van vrouwen bedraagt 52, terwijl mannen gemiddeld 57 scoren. Deze lagere score bij vrouwen zien we ook terug in de effectieve verdeling van mannen en vrouwen over de vier gezondheidsniveaus. Zo is **slechts 33% van de vrouwen financieel weerbaar** ('financieel gezond' of 'financieel toereikend') **tegenover 40% van de mannen** (Zie figuur 2.13).

En als we inzoomen op de onderliggende financiële gezondheidsdomeinen? Dan zien we dat **vrouwen systematisch lager scoren**. Opvallend: het verschil is het kleinst voor de domeinen 'schulden' en 'inkomen' (figuur 2.14). De loonkloof tussen mannen en vrouwen heeft dus minder impact dan je zou verwachten.

Figuur 2.13: Financiële gezondheidsniveaus per geslacht, in %

Figuur 2.14: Subscore per domein per geslacht, in %

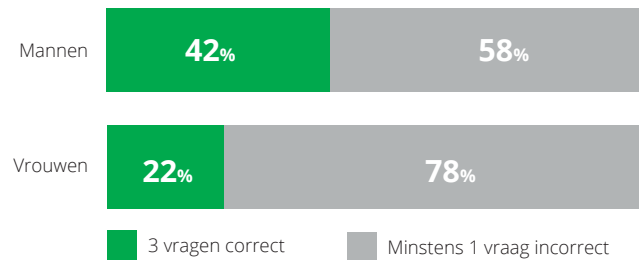

In het domein 'uitgaven' zien we dat vrouwen vooral meer moeite hebben om noodzakelijke kosten voor levensonderhoud te betalen zoals woonlasten, boodschappen en kleding. Concreet: 1 op de 3 vrouwen heeft het daar (zeer) moeilijk mee, in vergelijking met 1 op de 4 mannen. Dat vertaalt zich ook in hun spaargedrag: **vrouwen bouwen een kleinere spaarbuffer op dan mannen**. Gevolg? Slechts 28% van de vrouwen kan langer dan een jaar verder als hun inkomen wegvalt, tegenover 40% van de mannen.

Maar ook qua financiële vaardigheden kunnen vrouwen een inhaalslag maken. Vooral hun **financiële kennis** moeten ze **aanscherpen**. Want slechts 22% van de vrouwen geeft een juist antwoord op de drie financiële kennisvragen. Met 42% scoren mannen bijna dubbel zo hoog (figuur 2.15).

Tot slot **plannen vrouwen minder vaak voor de langere termijn**. 35% van de vrouwen maakt financiële plannen voor minstens het komende jaar tegenover 42% van de mannen. Vrouwen plannen dan weer wel iets vaker voor de korte termijn. Maar alleen focussen op de korte termijn kan langetermijnlevensdoelen ondermijnen.

Figuur 2.15: Financiële kennisvragen per geslacht, in %

2.4.2. Belgen uit een ouderlijk gezin met financiële problemen

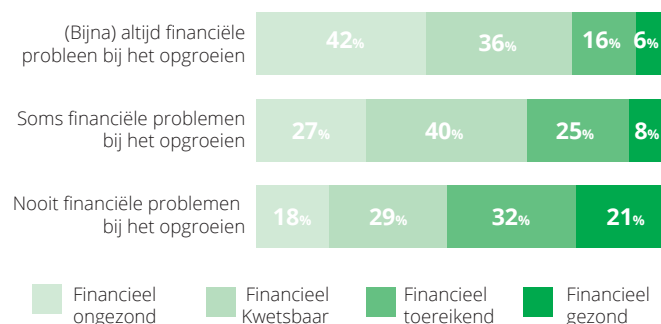
Kijken we naar de inkomensongelijkheid ⁷, dan doet België het relatief goed vergeleken met de rest van de Europese Unie. Toch leren we uit dit onderzoek dat **onze sociale mobiliteit op het vlak van financiële gezondheid beter kan**.

Zo scoren Belgen die opgroeiden in een gezin waar (bijna) altijd (gemiddelde score van 48) of soms (gemiddelde score van 53) financiële problemen waren, significant lager op de financiële gezondheidsindex dan Belgen die opgroeiden in een gezin waar nooit financiële problemen waren (gemiddelde score van 60).

Een paar cijfers op een rijtje (zie figuur 2.16):

- In de groep die thuis nooit financiële problemen ondervond, is meer dan de helft nu zelf financieel weerbaar ('financieel gezond' of 'financieel toereikend').
- In de groep die thuis soms financiële problemen ondervond, is slechts 1 op de 3 nu financieel weerbaar.
- In de groep die thuis (bijna) altijd financiële problemen ondervond, is nu minder dan 1 op de 4 financieel weerbaar.

Figuur 2.16: Financiële gezondheidsniveaus per financiële situatie van het ouderlijke gezin, in %

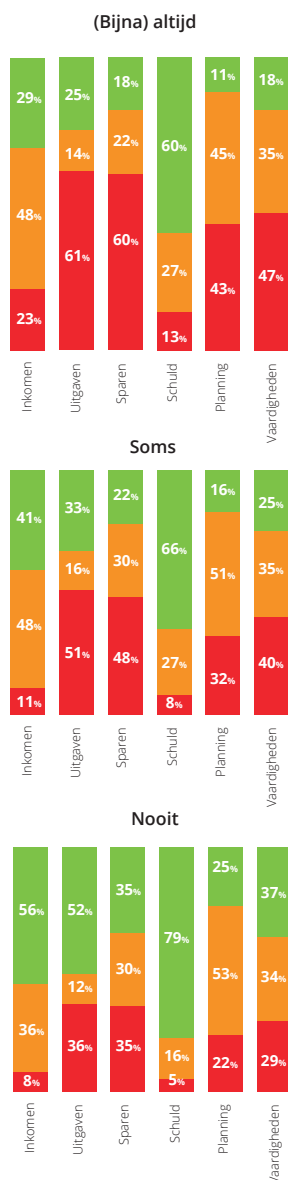
7. Uit de 'European Union Statistics on Income and Living Conditions'-enquête van 2022 blijkt dat de gini-coëfficiënt in België met 24,1 lager is dan het EU27-gemiddelde van 30,1.

Wat opvalt: bij de Belgen die financiële problemen ondervonden tijdens het opgroeien, vertalen de lagere overkoepelende financiële gezondheidsscores zich ook in **lagere scores voor de zes onderliggende domeinen** (zie figuur 2.17).

Een mogelijke verklaring? In hun jeugd kregen deze mensen minder financiële stimulansen. Sparen en financieel plannen kwamen wellicht minder aan bod in een context van financiële moeilijkheden. Zo leeft 1 op de 3 Belgen die vroeger (bijna) altijd financiële problemen hadden ook vandaag van dag tot dag omwille van hun financiële situatie.

Bovendien vermoeden we dat deze groep van thuis uit minder financiële vaardigheden meekreeg. Daardoor hebben ze ook nu het gevoel minder controle te hebben over hun financiële situatie. Zo voelen meer dan 4 op de 10 Belgen die vroeger thuis (bijna) altijd financiële problemen hadden zich machteloos over hun financiële situatie. Dat is dubbel zoveel als de groep die thuis nooit financiële problemen ondervond.

Figuur 2.17: Subscore per domein per financiële situatie van het ouderlijke gezin, in %

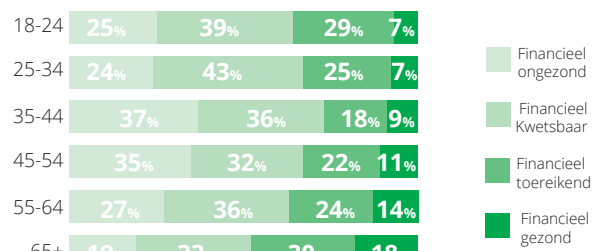
2.4.3. Mensen tussen 35 en 54 jaar

Kijken we naar leeftijd, dan zijn er twee leeftijdscategorieën die financieel gezonder zijn dan de andere: de 55-plussers en de jongeren tussen 18 en 34 jaar.

Het zal je misschien niet verbazen, maar **55-plussers zijn het vaakst financieel gezond** met een gemiddelde financiële gezondheidsscore van maar liefst 57. Het plaatje oogt nog positiever bij de 65-plussers: 48% van hen is financieel weerbaar tegenover 38% in de categorie 55-64 jaar.

Minder evident: Belgen tussen de 18 en 34 jaar scoren met een gemiddelde van 54 beter dan de leeftijdsgroep 35-54 jaar, die gemiddeld 51 scoort. Op het eerste gezicht geen significant verschil. Maar wanneer we inzoomen op de effectieve verdeling van de leeftijdsgroepen over de vier gezondheidsniveaus, zien we dat het **percentage financieel ongezonde mensen het hoogst is in de leeftijdscategorie 35-54 jaar** (zie figuur 2.18). 36% van hen is financieel ongezond, tegenover 25% van de groep 18-34 jaar en 22% van de 55-plussers.

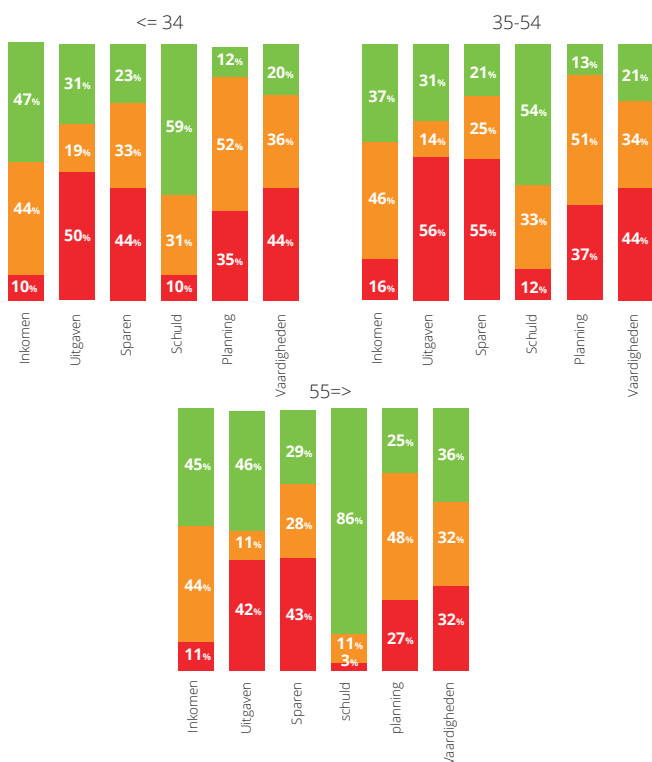
Figuur 2.18: Financiële gezondheidsniveaus per leeftijdscategorie, in %

Wat meer in detail: leggen we de zes financiële domeinen van de groep van 35-54 jaar naast die van de jongeren, dan zien we dat de eerste groep significant roder scoort voor 'inkomen', 'uitgaven' en 'sparen' (zie figuur 2.19). Concreet wil dat zeggen dat de **leeftijdsgroep 35-54 jaar het moeilijker heeft om alle gezinsrekeningen te betalen**. Daardoor sparen ze minder vaak en hebben ze kleinere spaarbuffers. Dat stemt overeen met hun levensfase waarin ze meer geld uitgeven aan kinderen of het afbetalen van lopende leningen.

Vergelijken we de 55-plussers met de leeftijdsgroep 35-54 jaar, dan springt vooral het domein 'schulden' in het oog. Bijna 9 op de 10 55-plussers (86%) scoort groen op 'schulden', terwijl slechts de helft (54%) uit de groep 35-54 jaar hier een groene score haalt. Niet verwonderlijk, want veel 55-plussers zitten in een levensfase waarin ze hun leningen afbetaald hebben.

Figuur 2.19: Subscore per domein per leeftijdscategorie, in %

2.4.4. Alleenstaanden

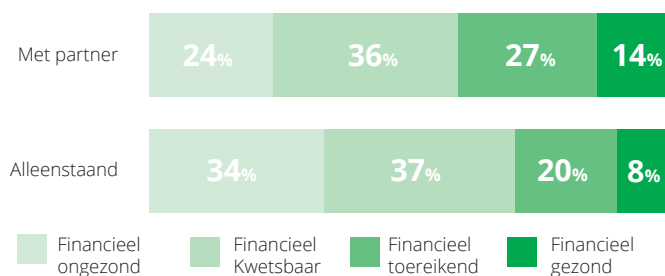
De financiële (on)gezondheid van singles, gescheiden mensen en weduwes of weduwnaars: het is een bekend maatschappelijk probleem. En de resultaten van ons onderzoek bevestigen dat.

In cijfers: alleenstaanden halen een gemiddelde financiële gezondheidsscore van 51. Dat is gemiddeld 5 punten minder dan mensen die gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonend zijn. Bovendien zijn **gehuwde, wettelijk of feitelijk samenwonende mensen vaker financieel gezond of financieel toereikend (41%) dan alleenstaanden (28%)** (zie figuur 2.20).

Wat nog het meeste opvalt? Alleenstaanden scoren lager op de domeinen 'plannen' en 'vaardigheden'. We vermoeden dat alleenstaanden minder plannen en van dag tot dag leven omdat ze geen rekening moeten houden met een partner. Toch is het belangrijk dat je je als alleenstaande voorbereidt op financiële verplichtingen of onzekerheden, bijvoorbeeld door verzekeringen af te sluiten en je pensioen financieel te plannen.

Tot slot onderstrepen we het belang van financiële vaardigheden voor alleenstaanden. Die kunnen ze aanscherpen door zich te verdiepen in hun financiële situatie, meer kennis te ontwikkelen en zo hun financiële zelfvertrouwen op te krikken.

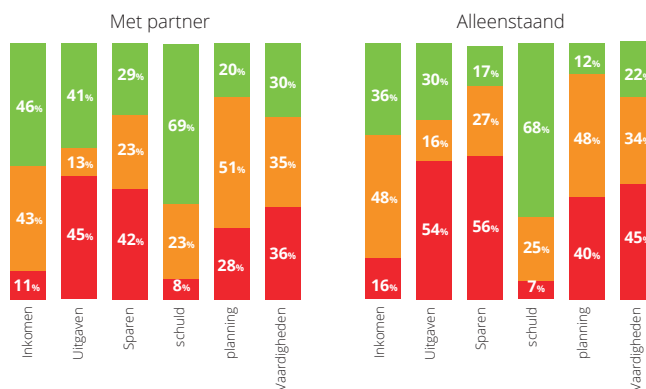
Figuur 2.20: Financiële gezondheidsniveaus per burgerlijke staat, in %

Wat meer in detail: zoomen we in op de onderliggende financiële domeinen, dan zien we dat alleenstaanden over de **hele lijn lagere scores behalen**. Alleen voor het domein 'schulden' meten we geen significante verschillen (zie figuur 2.21).

Veel uitgaven zijn voor alleenstaanden in verhouding hoger. Daardoor kan **68% van de alleenstaanden niet alle rekeningen zonder problemen betalen**. Van de personen met een partner kan 57% dat niet zonder problemen doen.

Figuur 2.21: Subscore per domein per burgerlijke staat, in %

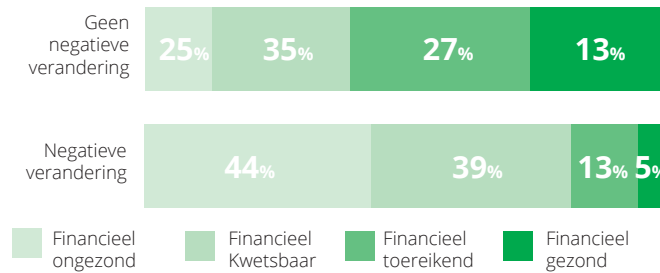
2.4.5. Belgen met een professionele of persoonlijke tegenslag

Een overlijden, een relatiebreuk, een ontslag ... Impactvolle negatieve levensgebeurtenissen vergroten vanzelfsprekend je risico op financiële problemen. In dit onderzoek onderscheiden we twee soorten tegenslagen die respondenten het afgelopen jaar konden meemaken: **veranderingen in de persoonlijke situatie** (zoals het overlijden van een familielid of een relatiebreuk) en **veranderingen in de werksituatie** (zoals een salarisverlaging of een ontslag).

Wat we leren uit dit onderzoek? De meerderheid van de Belgen had het afgelopen jaar geen tegenslag in de persoonlijke of werksituatie. Maar de Belgen die de voorbije twaalf maanden wel een tegenslag kenden, tonen vaker een ongezond financieel gezondheidsniveau (zie figuur 2.22). De gemiddelde financiële gezondheidsscore van deze groep (46) is dan ook beduidend lager dan die van de groep Belgen zonder een tegenvaller (55).

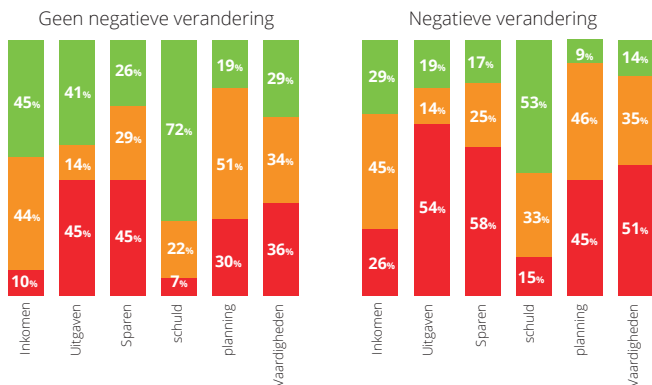
In de groep Belgen met tegenslag zien we een paar uitschieters die de laagste financiële gezondheidsscores halen: mensen die failliet gingen (56% is ongezond), mensen die een salarisverlaging kregen (50% is ongezond) en mensen die een relatiebreuk hadden (44% is ongezond).

Figuur 2.22: Financiële gezondheidsniveaus van Belgen die geen of juist wel een negatieve verandering meemaakten in hun persoonlijke of werksituatie, in %

Zoomen we in op de zes onderliggende financiële domeinen, dan zien we dat mensen die geen tegenslag in de persoonlijke of werksituatie meemaakten, op alle domeinen vaker een groene score hebben (zie figuur 2.23).

Figuur 2.23: Subscore per domein van Belgen die geen of juist wel een negatieve verandering meemaakten in hun persoonlijke of werksituatie, in %

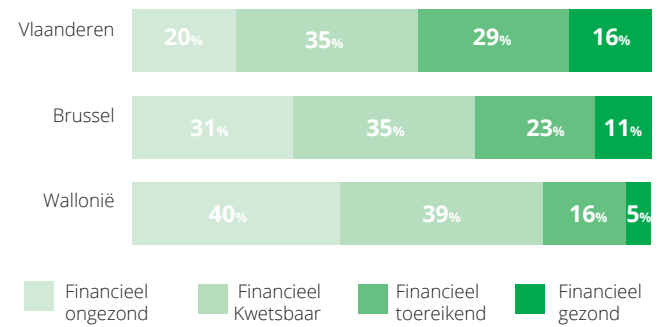

2.4.6. Regionale verschillen

Kijken we tot slot naar de regio's Vlaanderen, Wallonië en Brussel, dan stellen we vast dat Waalse gezinnen vaker financieel ongezond zijn.

In cijfers: Waalse gezinnen scoren met een gemiddelde financiële gezondheidsscore van 52 beduidend lager dan Vlaamse gezinnen, die gemiddeld 60 scoren. Bovendien zijn **Vlaamse gezinnen dubbel zo vaak financieel weerbaar (45%) dan Waalse gezinnen (21%)** (zie figuur 2.24). Ook Brusselse gezinnen scoren met een gemiddelde score van 57 lager dan de Vlaamse gezinnen.

Figuur 2.24: Financiële gezondheidsniveaus per regio, in %

En als we inzoomen op de onderliggende financiële gezondheidsdomeinen? Dan zien we dat de **Waalse gezinnen systematisch roder scoren**. Opvallend: het verschil is het grootst voor de domeinen 'uitgaven', 'sparen', 'plannen' en 'vaardigheden' (zie figuur 2.25). Vergelijken we de Vlaamse gezinnen met de Brusselse gezinnen, dan springen dezelfde vier domeinen in het oog.

Figuur 2.25: Subscore per domein per leeftijdscategorie, in %

3. Samen streven naar meer financiële weerbaarheid

Eén ding is duidelijk: België heeft nog een lange weg te gaan naar een goede financiële gezondheid voor iedereen. Twee derde van de Belgen is financieel kwetsbaar of ongezond. Ook bij de financieel gezonde en financieel toereikende Belgen gaan er alarmbellen af.

Daarom formuleren we algemene aanbevelingen voor partijen binnen en buiten de financiële sector. We roepen op om ons samen in te zetten om de financiële gezondheid van Belgische gezinnen op te krikken.

Maak je deel uit van dit ecosysteem en weet je niet waar je precies moet beginnen? In dit hoofdstuk geven we je concrete startpunten. Ons doel: samen met jou een directe positieve impact creëren op de financiële gezondheid van België.

3.1. Onze aanbevelingen voor het ecosysteem

Aanbeveling #1: Stimuleer de financiële gezondheid van alle Belgen

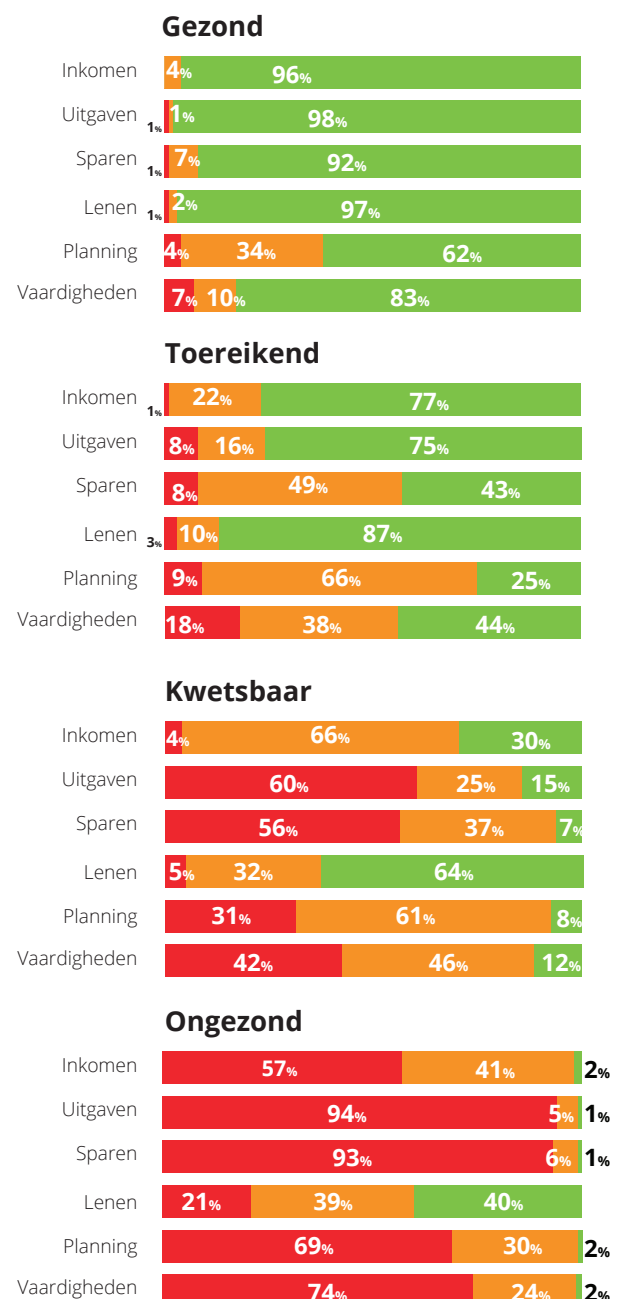
Niet alleen de financieel ongezonde gezinnen, maar alle Belgen kunnen vooruitgang boeken in één of meerdere financiële gezondheidsdomeinen (zie figuur 3.1).

Zoomen we in op de financieel ongezonde en kwetsbare gezinnen, dan **kleuren vooral de domeinen 'uitgaven' en 'sparen' rood**. Dat komt natuurlijk ook door het negatieve effect van de energiecrisis. Wat concreter: 94% van de financieel ongezonde gezinnen (waarvan 60% kwetsbare gezinnen) scoort rood op het domein 'uitgaven' en 93% van de financieel ongezonde gezinnen (waarvan 56% kwetsbare gezinnen) staat in het rood bij het domein 'sparen'.

Ook opvallend? Los van de energiecrisis **sporen we alle Belgen aan aandacht te besteden aan de domeinen 'plannen' en 'vaardigheden'**. Ook de gezonde en toereikende gezinnen hebben werk aan de financiële winkel.

Ons voorstel: **een duidelijk doelgroepenbeleid ontwikkelen op basis van het concept financiële gezondheid waarmee we ons met alle partners richten tot heel de Belgische bevolking**. Alleen zo kunnen we samen met alle Belgen vooruitgang boeken. We weten dat veel organisaties al grote inspanningen leveren op het vlak van financiële geletterdheid. Maar de beoogde gedragswijzigingen lijken te traag op gang te komen of blijven uit. Daarom roepen we op om kritisch te reflecteren over de effectiviteit van de huidige maatregelen en nieuwe pistes te verkennen op basis van nieuwe concepten.

Figuur 3.1: Overzicht van de subscores per domein voor de vier financiële gezondheidsniveaus, in %

Aanbeveling #2: Benader financiële gezondheid vanuit een holistisch perspectief, breder dan enkel inkomen

Het is een kernboodschap van ons onderzoek: **financiële gezondheid komt neer op een goede balans tussen de zes onderliggende gezondheidsdomeinen** ('schulden', 'sparen', 'inkomen', 'uitgaven', 'plannen' en 'vaardigheden'). De verhouding tussen deze zes domeinen bepaalt de financiële gezondheid van een persoon. Daarom pleiten we ervoor om financiële gezondheid in samenhang te benaderen. Met andere woorden: vanuit een holistisch perspectief.

Wil je als speler binnen het financiële ecosysteem bijdragen aan de verbetering van de financiële gezondheid van België? Dan is het belangrijk dat jouw oplossingen zich richten op alle aspecten van financiële gezondheid. Of dat je parallelle oplossingen ontwikkelt die meerdere financiële gezondheidsdomeinen aanpakken.

Aanbeveling #3: Werk samen aan financiële gezondheid

Financiële gezondheid is een breed maatschappelijk thema dat niet onder de verantwoordelijkheid valt van alleen de overheid, één organisatie of één sector. Het is een **gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen** die elk op hun manier het financiële gedrag van de Belgen beïnvloeden.

Willen we de financiële gezondheid écht verbeteren? Dan moeten we **samenwerken met het brede ecosysteem**. Niet alleen traditionele spelers zoals social-profit organisaties en de overheid, maar ook partijen binnen de financiële sector zoals banken kunnen een grotere rol spelen. Daarom roepen we het hele ecosysteem op om onverwachte coalities te smeden. Laten we samen de juiste financiële handvaten creëren voor de Belgische bevolking.

In de eerste plaats willen we **organisaties samenbrengen die gezond financieel gedrag kunnen stimuleren**. We denken daarvoor aan overheidsinstanties, onderwijsinstellingen en veldorganisaties. Maar ook financiële instellingen, financiële belangenorganisaties en werkgevers.

Daarnaast zoeken we **partijen die direct betrokken zijn bij consumentengedrag rond geld uitgeven, sparen, schulden en plannen** zoals e-commercebedrijven, intermediairs en fysieke winkels.

3.2 Startpunten voor het ecosysteem

Willen we België financieel gezonder maken? Dan moet het brede financiële ecosysteem meer en beter samenwerken. Maar hoe beginnen we daaraan?

Op basis van de resultaten van ons onderzoek schuiven we drie topics naar voren die een mooi startpunt vormen voor nieuwe samenwerkingen.

Startpunt #1: Neem financiële gezondheid als uitgangspunt om kennisopbouw en gedragsverandering te stimuleren

De financiële kennis van de Belgen is een bekende maatschappelijke uitdaging⁸. In het verleden zijn al zeer waardevolle en impactvolle initiatieven genomen door verschillende soorten organisaties (FSMA, Febelfin, Assuralia, social profit organisaties, banken...). Maar beschikken over financiële kennis op zich is niet voldoende. **Vertrekken van een motiverend concept als financiële gezondheid kan nog meer actiegericht werken.**

Pluspunt: je kunt het thema financiële gezondheid ook toevoegen aan bestaande initiatieven over financiële kennisopbouw. We denken aan een paar initiatieven (zonder volledigheid te beogen).

Zo richtte de gedragstoezichthouder FSMA **Wikifin** op, een soort Wikipedia voor al je financiële vragen. Op Wikifin.be vind je een aanbod voor het grote publiek. Wikifin School biedt dan weer pedagogische tools en opleidingen voor leerkrachten. En in het Wikifin Lab vind je een interactief belevingscentrum voor de financiële educatie van leerlingen in het secundair onderwijs. Hiernaast denken we ook aan de **Febelfin Academy**, die financiële opleidingen en trainingen in competentieontwikkeling biedt voor professionals. Ook **Mijngeldenik.be** (Febelfin) en **Club Beleg** (Febelfin en Assuralia) zijn heel relevant, twee websites waar jongeren terecht kunnen met respectievelijk hun geld- en beleggingsvragen. Via **The FinFun Games** kan deze doelgroep leren veilig online te bankieren en betalen. Tot slot zet ook het onderwijs sterk in op initiatieven om de financiële kennis van leerlingen op te krikken.

Eén ding is duidelijk: alleen met een bredere bewustwording rond financiële gezondheid realiseren we **effectieve gedragsverandering**. Dit laatste is niet zo evident, want het louter aanbieden van voldoende informatie zorgt niet noodzakelijk voor gedragsverandering. Hoewel de boodschap is dat individuen voor een groot deel zelf verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun financiële gezondheid, kunnen ze daar wel een handje bij geholpen worden. Daarom onderstrepen we het **belang van nudging**, een bekende en effectieve techniek uit de gedragspsychologie die mensen op een niet-dwingende manier ondersteunt bij het maken van betere financiële beslissingen. Het gaat hierbij om het subtiel stimuleren van gedragsveranderingen door mensen een duwtje in de juiste richting te geven.

8. In 2021 onderzocht Intrum de financiële geletterdheid van de bevolking in 24 Europese landen. Resultaat? België zakte van plaats 17 naar 20.

9. Thaler & Benartzi (2004).

Een voorbeeld: uit Amerikaans onderzoek⁹ van Nobelprijswinnaar Richard Thaler blijkt dat wanneer werknemers automatisch ingeschreven zijn in een bedrijfspensioenplan, slechts een minderheid de actieve actie onderneemt om zich uit te schrijven. Echter, wanneer ze actief moeten intekenen en dit niet de standaardoptie is, gaat slechts 30% van de mensen in zee met het pensioenplan. Resultaat: De eerste groep spaarde gemiddeld 4 keer meer.

Volgens Mathias Celis (UGent) kunnen overheden, bedrijven en andere belanghebbenden, door een goed begrip van menselijk keuzegedrag, mensen nudgen, zonder daarbij de keuzevrijheid in te perken. Voor financiële gezondheid denken we aan nudging via digitale financiële apps, binnen de grenzen van gegevensbescherming. De zes sub domeinen laten toe om gericht te werken op maat van de tekorten in elke dimensie. Het juiste duwtje, op het juiste moment.

En in de praktijk? In eerste instantie kijken we naar wetenschappers voor inzichten in de complexiteit van gedragsveranderingen en de rol van nudging. En dan kunnen financiële instellingen, retailers, werkgevers, enz. nadenken hoe zij deze inzichten kunnen gebruiken om het financiële gedrag van de Belgen te helpen veranderen.

Startpunt #2: Bevorder financieel plannen voor alle termijnen

Ons onderzoek bevestigt een duidelijk kenmerk van de Belgen: **over het algemeen zijn we slechte financiële planners**. En de Belgen die wél plannen, doen dat vooral voor de lange termijn. Bijvoorbeeld voor hun pensioen.

Toch blijkt uit onze resultaten dat ook korte- en middellangetermijnplanningen cruciaal zijn. Want met een tegenslag glijd je al snel af van een financieel toereikende naar een financieel kwetsbare situatie.

Daarom roepen we op om **samen initiatieven te ontwikkelen die een licht schijnen op de nood aan een korte- en middellangetermijnplanning**, naast de klassieke langere termijn. Want als de economische situatie van de voorbije jaren ons één ding leert, dan is het wel dat buffers belangrijk zijn.

Startpunt #3: Versterk de financiële weerbaarheid van kwetsbare subgroepen

Tot slot moeten we **dringend meer aandacht hebben voor de financiële situatie van een aantal subgroepen**: vrouwen, Belgen tussen 35 en 55 jaar, alleenstaanden, mensen afkomstig uit een ouderlijk gezin met financiële problemen en mensen die recent een negatieve levensgebeurtenis meemaakten. Want uit ons onderzoek blijkt dat hun financiële situatie sterk onder druk staat.

Daarom roepen we het brede financiële ecosysteem op om samen na te denken over oplossingen en initiatieven om de financiële weerbaarheid van die groepen te versterken.

We beseffen het maar al te goed: effectieve hulp voor deze bevolkingsgroepen is maatwerk. We pleiten dan ook voor een

gerichte aanpak vanuit het financiële ecosysteem. Laten we samen oplossingen ontwikkelen die rekening houden met de specifieke situatie van elke groep.

4 Waarom Argenta als partner voor dit onderzoek?

Nood aan financiële weerbaarheid in complexe tijden

In een wereld die onvoorspelbaar en complex is, zijn weerbaarheid en financiële gezondheid cruciaal. Op basis van die vaststelling definieerde Argenta zijn purpose als "100% weerbaarheid voor iedereen". Wij werken elke dag aan het verhogen van de weerbaarheid van onze klanten, onze medewerkers en de samenleving.

Hoe weerbaar zijn mensen vandaag in een onzekere wereld? In een partnerschap met Deloitte en UGent startte Argenta een onderzoek dat de financiële gezondheid in België in kaart brengt. We willen weten waar onze samenleving staat en hoe onze klanten zich daarin positioneren. We willen weten welke acties nodig zijn om te komen tot een betere financiële gezondheid, niet alleen voor onze klanten en medewerkers, maar voor de samenleving als geheel. De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat er nog een lange weg te gaan is. Op basis van het onderzoek zijn we er nog meer van overtuigd dat Argenta als bank-verzekeraar een zeer belangrijke rol heeft in de ondersteuning van onze klanten in de groei van hun financiële gezondheid. Financiële vaardigheden en plannen op korte en lange termijn – ongeacht inkomen of leeftijd – blijken daarin fundamenteel.

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat onze purpose – 100% weerbaarheid voor iedereen – actueler is dan ooit. Wij zijn overtuigd dat de merkwwaarden van Argenta eenvoud en nabijheid die weerbaarheid en financiële gezondheid kunnen verhogen. Klanten waarderen ons aanbod van eenvoudige producten in begrijpelijke taal. Ze kiezen voor 'fysiek dichtbij' met persoonlijk advies in ons kantorennetwerk en 'digitaal dichtbij' via onze app. Argenta gelooft sterk in dat hybride model. Klanten kunnen zo beter geïnformeerd beslissingen nemen en werken aan hun financiële planning, zowel op korte als op lange termijn. Zo draagt Argenta bij tot de financiële gezondheid van onze klanten en de samenleving.

En dat blijven we doen. Het verhaal over weerbaarheid is nooit af. Financiële gezondheid is essentieel in het toekomstverhaal van Argenta en we zullen creatief nieuwe initiatieven lanceren om hieraan te werken. Met de inzichten uit dit onderzoek weten we uit welke belangrijke componenten die financiële gezondheid bestaat. Zo kunnen we op elk van die componenten nog gericht actie nemen en onze volgende stappen zetten op weg naar 100% weerbaarheid voor iedereen.

Colofon

Dit rapport is geschreven door:

Deloitte.

Kasper Peters
Partner & FSI Leader
Monitor Deloitte
kapeters@deloitte.com

Fran Ravelingien
Director
Risk Advisory
fravelingien@deloitte.com

Joeri Gussé
Director
Monitor Deloitte
jgusse@deloitte.com

Dorien Meeus
Manager
Monitor Deloitte
dmeeus@deloitte.com

Maxime Caproens
Consultant
Monitor Deloitte
mcaproens@deloitte.com

Lucien Ledune
Business analyst
Data and Analytics
lledune@deloitte.com

Giel Bernaerts
Stagiair
Monitor Deloitte

Met dank aan alle Deloitte teams in Nederland, in het bijzonder:

Peter van Loon
Partner
Deloitte NL - Consulting

Wendy Brink - den Nieuwenboer
Director
Deloitte NL - Risk Advisory

Dit rapport is tot stand gekomen met medewerking van de volgende partijen

Kris Boudt
Professor Finance and Econometrics
aan de Universiteit Gent

Mathias Celis
PhD researcher Behavioral Economics
aan de Universiteit Gent

Alle teams bij Argenta, in het bijzonder:

Inge Ampe
Chief Commercial Officer bij Argenta

Lies Van Hemelrijck
Strategy expert bij Argenta

Literatuurlijst

- Boisclair, D., Lusardi, A., & Michaud, P.C. (2017). Financial literacy and retirement planning in Canada. *Journal of Pension Economics & Finance*, 16 (3), 277-296. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via https://www.nber.org/system/files/working_papers/w20297/w20297.pdf
- Clark, R.L., Hammond, R.G., & Khalaf, C. (2019). Planning for retirement? The importance of time preferences. *Journal of Labor Research*, 40 (2), 127-150. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via https://www.nber.org/system/files/working_papers/w23501/w23501.pdf
- Consumer Financial Protection Bureau (CFPB) (2015). *Financial well-being: The goal of financial education*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://www.consumerfinance.gov/data-research/research-reports/financial-well-being/>
- Comerton-Forde, C. de New, J. P., Salamanca, N., Ribar, D. C., Nicastro, A., & Ross, J. (2020). Measuring financial wellbeing with self-reported and bank-record data. Melbourne Institute Working Paper No. 26/20. *Melbourne Institute: Applied Economic & Social Research, University of Melbourne*. <https://melbourneinstitute.unimelb.edu.au/publications/working-papers/search/result?paper=3547050>.
- Commonwealth Bank of Australia en the University of Melbourne (2019). *Improving the Financial Wellbeing of Australians*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://www.commbank.com.au/banking/guidance/find-your-financial-wellbeing-score.html>
- Febelfin (2022). *We overschatten onszelf als het over financiële kennis gaat*. Geraadpleegd op 20 januari 2023 via <https://www.febelfin.be/nl/press-room/we-overschatten-onszelf-als-het-over-financiele-kennis-gaat>
- Financial Conduct Authority (FCA) (2021). *The Financial Lives 2020 survey (Wave 2): Technical report*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://www.fca.org.uk/publication/research/financial-lives-survey-2020-technical-report.pdf>
- Financial Conduct Authority (FCA) (2017). *The FCA's Financial Lives Survey 2017 - Technical Report*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://www.fca.org.uk/publication/research/financial-lives-survey-2017-technical-report.pdf>
- Financial Health Network (FHN) (2020). *U.S. Financial Health Pulse: 2020 Trends Report*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://finhealthnetwork.org/research/u-s-financial-health-pulse-2020-trendsreport/>
- Financial Health Network (FHN) (2018). *U.S. Financial Health Pulse: 2018 Baseline Survey Results*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://finhealthnetwork.org/research/u-s-financial-health-pulse-2018-baselinesurvey-results/>
- Financial Health Network (FHN) (2017). *Impact Report: Financial Health: Building it Together*. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://finhealthnetwork.org/research/2017-impact-report-financial-healthbuilding-it-together/>
- Intrum (2022). *European Paymnet Report 2022*. Geraadpleegd op 20 januari 2023 via <https://www.intrum.be/nl/business-solutions/rapporten-en-inzichten/reports/european-payment-report-2022/>
- Intrum (2021). *Financiële geletterdheid neemt verder af: België vijfde slechtste land*. Geraadpleegd op 22 januari 2023 via <https://www.intrum.be/nl/business-solutions/over-intrum/newsroom/all-news/financiele-geletterdheid-neemt-verder-af-belgie-vijfde-slechtste-land/>
- Kempson, E., Finney, A., & Poppe, C. (2017). *Financial Well-Being A Conceptual Model and Preliminary Analysis*. SIFO Consumption Research Norway. DOI: 10.13140/RG.2.2.18737.68961.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial literacy around the world: an overview. *Journal of pension economics & finance*, 10(4), 497-508. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via https://www.nber.org/system/files/working_papers/w17107/w17107.pdf
- Mental Assessment Group Belgium (2022). *Financiële onzekerheid*. Geraadpleegd op 20 januari 2023 via https://www.standaard.be/cnt/dmf20221204_96959400
- Mitchell, O.S., & Lusardi, A. (2015). Financial literacy and economic outcomes: Evidence and policy implications. *The Journal of Retirement*, 3 (1), 107-114. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5445906/>
- Ottaviani, C., & Vandone, D. (2011). Impulsivity and household indebtedness: Evidence from real life. *Journal of Economic Psychology*, 32 (5), 754-761. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S016748701100081X>
- Rooij, M.C. van, Lusardi, A., & Alessie, R.J. (2011). Financial literacy and retirement planning in the Netherlands. *Journal of Economic Psychology*, 32 (4), 593-608. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via https://econpapers.repec.org/article/eeejoepsy/v_3a32_3ay_3a2011_3ai_3a4_3ap_3a5_93-608.htm
- Thaler, R. H., & Benartzi, S. (2004). Save More TomorrowTM: Using Behavioral Economics to Increase Employee Saving. *Journal of Political Economy*, 112(S1), S164-S187. <https://doi.org/10.1086/380085>
- Vlaev, I., & Elliott, A. (2014). Financial well-being components. *Social Indicators Research*, 118(3), 1103-1123. Geraadpleegd op 11 januari 2023 via <http://fairbanking.org.uk/wpcontent/uploads/2016/06/Published-FWB-components.pdf>

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, tax and legal, consulting, and financial advisory services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in more than 150 countries, Deloitte brings world-class capabilities and high-quality service to clients, delivering the insights they need to address their most complex business challenges. Deloitte has in the region of 316,000 professionals, all committed to becoming the standard of excellence.

This publication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the “Deloitte Network”) is, by means of this publication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte Network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this publication.